

Cultura i Espectacles

Un patrimoni artístic ocult

Un simposi convida a celebrar, estudiar i, sobretot, salvaguardar els conjunts pictòrics setcentistes de les cases senyoriales i els palaus barcelonins

El barroc ignorat

Maria Palau
BARCELONA

El 1992, la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi va enviar una carta a l'alcalde Pasqual Maragall en què li suplicava que impedís l'enderroc de la casa Pau Ramon del carrer Sant Oleguer. Els seus demacrats interiors amagaven –avisava l'entitat– “un dels conjunts més interessants de la no gaire nombrosa producció pictòrica catalana setcentista”. Eren uns murals de Pere Pau Muntanya que enaltien les gestes dels almogàvers. Però Maragall no va tenir la sensibilitat per preservar-los. La casa, que no estava catalogada, va ser demolida i Barcelona va quedar sense un dels seus tesoros artístics.

Va ser una decisió deplorable –amb la coartada de la renovació urbanística del Raval– que només s'explica pel desconeixement i la infravaloració que el país té del seu barroc, associat a una decadència fictícia. En la pròxima Barcelona del darrer terç del segle XVIII, l'adinerada noblesa i la puixant burgesia van invertir fortunes en la construcció i en la remodelació de residències, i en van confiar l'embelliment de les estances als millors pintors, que no van estalviar en

magnificència. Els sectors militars, eclesiàstics i institucionals també van dipositar els seus anhels de projectar grandesa i prestigi en aquestes manifestacions plàstiques tan ostentoses. D'ocàs artístic, ni un bri.

El 1992 es va enderrocar amb crueltat la casa Pau Ramon, amb uns murals dels almogàvers

La pèrdua de les pintures de la casa del fabricant d'indianes Pau Ramon no va ser un cas aïllat. Ja se n'havien destruït abans i, el pitjor, encara avui una part de les que han perviscut estan en perill de desaparició “per desídia i raons especulatives”. Fa anys que ho denuncien els historiadors de l'art Rosa Maria Subirana i Joan Ramon Triadó, de la Universitat de Barcelona, que han anat impulsant recerques i estudis per donar a conèixer aquestes joies de l'art català tan desconegudes pels ciutadans. Una iniciativa que la setmana que ve duran més enllà amb la celebració del sim-

posi internacional *Imatges del poder a la Barcelona del set-cents. Relacions i influències en el context mediterrani*.

Si el cas de la casa Pau Ramon trenca el cor, el del Palau Palmerola fa posar els pèls de punta. El fotògraf Manuel Outumuro va comprar aquest edifici del carrer Portaferrixa a finals dels anys noranta per ubicar-hi el seu estudi. Outumuro es va emocionar quan va entreveure els tímids rastres d'un mural tapat, i va fer el que tocava fer: trucar al Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC) perquè un expert li donés el seu parer. Tot i que hi havia bibliografia prou lúcida d'aquella decoració, l'enviat del MNAC va concloure que Outumuro veia visions.

Entossudid, el fotògraf va contactar amb un altre especialista independent, que li va confirmar que, efectivament, a la sala de ball de la casa dels Palmerola hi havia un espectacular cicle pictòric de Pere Pau Muntanya, “un dels més rellevants atesa la seva iconografia i la seva qualitat artística”, precisen Subirana i Triadó. Outumuro va córrer a encarregar-ne la restauració –que va durar dos llargs anys– i, no cal ni dir-ho, no va rebre ni un cèntim d'ajuda pública. L'any se-

güent, l'Associació Catalana de Crítics d'Art li va concedir un premi com a reconeixement a la seva aventura de salvaguarda.

Per desgràcia, el sentiment d'Outumuro pel patrimoni no el tenen tots els propietaris de les cases grans i els palaus amb intervencions pictòriques del XVIII. Perquè aquest és el gran drama d'aquestes obres: pràcticament totes es troben en mans privades tancades amb pany i clau. No seria cap drama si en tinguessin cura. En alguns immobles, l'estat de deixadesa i

finals i tot de falta de respecte és total. Subirana i Triadó els tenen clissats i faran “tota la pressió que calgui” per auxiliari-los.

Abandó a Ca l'Erasme

Les alarmes s'han encès a la casa Erasme de Gònima, al carrer del Carme. La finca està compartimentada en diversos apartaments en règim de lloguer i es desconeix en quina situació es troben, si és que es troben, les ornamentacions originals que, segons la documentació, serien d'autors diversos: Josep Bernat Flaugier,

Marià Illa i Bonaventura Planella. Se sap segur que s'ha mantingut, però bé que en unes condicions tètriques, la decoració del saló principal, on hi ha uns valuosos plafons amb la història de David.

També hi ha inquietud pel futur del Palau Sessa-Larrard, al carrer Ample, fins no fa gaires anys seu de l'Escola Pia. Ara està desocupat i és una incògnita l'ús que s'hi vol donar i, en conseqüència, pre-ocupa com la seva reforma podria afectar les pintures que hi ha, atribuïdes a Manuel Tramulles.

L'APUNT

L'herència de l'art és comunitària

Jaume Vidal

Que l'expert del museu català de referència no hi veïés més enllà dels seus nassos a l'hora de valorar uns frescos; que un alcalde de Barcelona no escoltés les reflexions dels especialistes sobre la necessitat de salvar unes pintures ocultes en un mur, són només dues de les desenes de circumstàncies que fan que el patrimoni desaparegui per sempre més. En aquest cas pintura

mural barroca que estava a les parets i sostres de cases senyoriales barcelonines de la qual un congrés en fa inventari, tant de la que es va perdre com de la que s'ha preservat gràcies a la perseverança particular de gent amb consciència. Amb el patrimoni artístic no s'hi pot jugar. Encara que estigui en mans de particulars, l'herència de l'art és comunitària.

La decoració mural de les cases i palaus barcelonins en el darrer terç del segle XVIII

Rosa Maria Subirana i Joan Ramon Triadó (en la imatge gran, al Palau Moja) tenen diversos estudis amb la ubicació de tots els edificis de l'època i anàlisis, interpretacions i catalogacions dels béns conservats 'in situ', en museus o en col·leccions privades. La restauració de les obres és una altra de les qüestions que més els obsessionen. Al costat d'aquestes línies, la intervenció que es va fer a finals dels anys noranta al Palau Palmerola ■ E. MAGRE / R.M. SUBIRANA / J.R. TRIADÓ

Una bellesa connectada amb Itàlia

El simposi *Imatges del poder a la Barcelona del set-cents* se celebrarà dimarts i dimecres vinent, amb la presència d'experts d'arreu. Una de les qüestions que s'abordaran és la connexió d'aquest llegat artístic català amb el d'altres territoris de la Mediterrània, en concret d'Itàlia. Per exemple, Michele di Monte, conservador de la Galleria Nazionale d'Arte Antica, al Palau Barberini de Roma, fixarà les coincidències entre aquest edifici i el Palau Moja. En la trobada,

que han coordinat Subirana i Triadó, també hi participarà la restauradora Cristina Martí per desvelar els secrets d'actuacions tan miraculoses com la que ella va dur a terme al Palau Palmerola. Dimecres serà un dia excepcional per poder visitar aquest bell edifici del carrer Portaferrixa, juntament amb altres que tampoc no estan oberts al públic, com el Palau Episcopal. Dimarts, les sessions es faran al Palau Moja, al preciós Saló del Vigatà.

ció de les administracions. I, sobretot, encomanar entusiasme per un patrimoni pictòric “sense parangó a la resta de ciutats de la península”. Subirana i Triadó, que confien molt en les noves generacions d'historiadors de l'art que ells mateixos estan formant, saben que tenen molta feina per fer. Més endavant volen eixamplar el seu treball a tot Catalunya i atendre també l'arquitectura i el mobiliari d'aquesta època tan fascinant i, encara avui, pendent de ser redescoberta i valorada. ■

La Duana es restaurarà On sí que potser se'n podran fer és al Palau de la Duana, a l'avinguda Marquès de l'Argentera, que sembla que començarà a ser restaurat aquest any mateix. Seu de la Delegació del govern estatal, es

ra, una munió de coloms morts. Feia basarda. Avui tot llueix magníficament. El Palau Moja, la seu de la Direcció General del Patrimoni Cultural, és un dels pocs edificis setcentistes de propietat pública, però tampoc s'hi poden fer visites.

Fer recerca –“si busques, et trobes una sorpresa rere una altra”–, publicar i no baixar la guàrdia. Fer difusió i no deixar passar per alt cap distrac-